

GALICIA VISTA POR UN INGLÉS

Aubrey F. G. Bell, *Galicia vista por un inglés*, Editorial Galaxia, Vigo, 1994. Traducción de José M^o Gómez Clemente.

Galicia vista por un inglés é a traducción galega do libro inglés *Spanish Galicia*, publicado en Londres no ano 1922. Con esta obra, a editorial Galaxia inicia unha nova colección titulada "Galicia no espello", nunha coidada edición, tanto na súa encadernación, con ilustracións a cargo de Teresa Cámara, coma na calidade da traducción feita por Xosé María Gómez Clemente.

O libro comeza cun limiar xustificativo do autor onde nos explica que "estas notas sobre Galicia" son o resultado dun verán pasado nesta terra, "país aínda pouco coñecido polos viaxeiros". Aubrey Fitz Gerald Bell naceu no ano 1881 no condado de Cumberland, en Inglaterra, onde morrera en 1950. Estudiu en Oxford e traballou en España e Portugal como correspondente do diario *Morning Post*, onde comezou a interesarse pola cultura destes países. Entre a súa extensa bibliografía destacan os estudos e traducións ó inglés de Gil Vicente e Fray Luís de León, os ensaios sobre literatura portuguesa e castelá e traballos de divulgación como *El Renacimiento español*.

Galicia vista por un inglés está dividida en seis capítulos que empezan sempre cunha cita, sentencia ou poema en loanza do episodio que vai ser narrado. O primeiro, titulado *A xente*, resúmenos os feitos históricos e literarios máis relevantes de Galicia desde o século IX ata principios do século XX. Fala das características do país galego que lle parecen máis significativas, entre outras as semellanzas entre Galicia e Irlanda. Define o carácter do galego como retranqueiro, avaro, desconfiado, cauteloso, humano e aforrador comparándoo co vasco e co castelán. Fala tamén da sociedade matriarcal que predomina en Galicia e da emigración que, para el, é unha tradición máis ca unha necesidade. Trata tamén algúns aspectos de política, de lingua e de etnografía. Comenta tamén as crenzas relixiosas, as supersticións e outros aspectos da etnografía e considera unha desgracia que os vellos costumes estean a piques de desaparecer en favor do progreso.

O capítulo II titúlase *O país* e nel considera xustificada a *morriña*, debido á beleza paisaxística da nosa terra. Céntrase sobre todo no comentario de

aspectos socioeconómicos como o tipo de cultivos (patacas, viño, liño, millo, castañas, centeo), a gandería (os animais máis necesarios nunha casa de labranza son, entre outros, as vacas e os porcos), o réxime de propiedade da terra (é especialmente crítico co sistema foral) e os medios de transporte (atrasados). Non esquece transmitir-las súas impresións sobre as hospedaxerías baratas, o magnífico clima, a arte fascinante e subliña especialmente a abundancia de bos escritores.

O capítulo III está dedicado a un percorrido por *Lugo* que o autor comeza, seguindo o exemplo de Borrow, entrando en Galicia por Vilafranca do Bierzo. A partir de aquí, a narración céntrase nunha descrición exhaustiva de vilas e aldeas que se demora en destaca-la súa beleza paisaxística e artística e subliña características peculiares da zona, como son o uso da tella parda ou da lousa. Tan forte é o desexo do autor por transmitir sensacións visuais que, ás veces, o lector semella estar ante un libro de arte, acugulado de descrições moi pormenorizadas dos monumentos arquitectónicos. Sen embargo, Bell non esquece tampouco engalana-la súa descrición con pinceladas costumistas e impresionistas, definidas nos detalles dos traxes típicos e na caracterización dos personaxes peculiares, que fan máis amena a lectura.

No capítulo IV titulado *A Coruña*, o noso autor segue describindo a beleza da arquitectura, da escultura e da pintura destoutra provincia, pero inclúe, se cadra, máis notas explicativas sobre etnoloxía e etnografía ca no capítulo anterior. Bell é un grande observador, fíxase tanto na maneira de traballar e de vestir da xente do país, coma nas descrições físicas dos labregos. Non esquece tampouco falarnos da vida intelectual e universitaria que hai na Coruña e en Santiago de Compostela. As comparacións paisaxísticas —onde teñen gran relevancia as cores— fanse tanto en relación a Escocia e Cumberland coma con calquera cidade do Mediterráneo.

No capítulo V, correspondente a *Pontevedra*, o noso viaxeiro fala con detalle das Rías Baixas e de novo describe os traxes e os oficios característicos desta zona. O lector semella estar ante a imaxe dun cadro de época, onde o autor destaca aquilo que máis o sorprende do noso país: a obrigada referencia a un escritor famoso, as facianas brancas da xente e mesmo o feito de iren descalzos uns rapaces á escola. Tamén non deixa de nos describir polo mítido as algareiras romarías, as lendas e as peregrinaxes famosas, coma tal, a da Virxe da Guía en Vigo.

No capítulo VI comenta as peculiaridades paisaxísticas e artísticas de *Ourense*, "*verdadeira gloria e coroa de Galicia*". Continúan as escenas costumistas en que a cor segue a ter gran relevancia tanto na paisaxe coma nos traxes e febras. O autor neste capítulo é se cadra un pouco menos obxectivo, xa que menciona varias *loquedades* con respecto á arquitectura e tamén menos rigoroso (o traductor advirtenos de que Bell fala dun lugar que realmente non existe).

O libro ten unha serie de apéndice distribuídos en cinco apartados, tres

dos cales son unha pequena antoloxía da lírica medieval, da lírica popular e da obra poética de Rosalía de Castro e Eduardo Pondal que o propio Bell traduciu ó inglés. Na versión galega, o traductor, José M^o Gómez Clemente, engade os orixinais galegos que non aparecen na edición inglesa da obra. O libro remata cunha bibliografía e un vocabulario galego-inglés.

Hai que felicitar á Editorial Galaxia por te-la iniciativa de traducir unha obra de tan grata lectura, escrita por unha persoa que nos dá unha visión distinta e máis obxectiva do noso país. Penso que é un libro que nos pode facer reflexionar sobre moitos dos problemas de identificación que temos os galegos sobre nós mesmos e sobre o noso país.

Falando agora da traducción galega podemos dicir que, en xeral, X. M. Gómez Clemente resolve con dignidade os problemas que presentaba o texto orixinal. Un deles é a riqueza léxica da lingua de A. Bell, necesaria para a descrición de tipos e paisaxes, que se pode converter nunha pexa para o traductor pouco afeito a ler textos ingleses do século XIX e principios do XX. A versión galega mantén a forza descritiva do orixinal, algo que se logra tamen coa abundancia de vocabulario e cunha axeitada escollo para os diferentes campos semánticos. Con todo, hai unha certa tendencia no traductor a utilizar un léxico pouco común que causa estrañeza a un lector non especialista. O sistema temporal do texto inglés, que xoga co pasado-presente do lembrado e o presente do descrito, é difícil de sistematizar nunha versión a outro idioma. O traductor xogou co presente, o pretérito e o imperfecto para transmitirle ó lector a idea do pasado aínda vivo e do presente da descrición pictórica. O resultado aseméllase bastante ó orixinal. Por último, e aquí o texto galego afástase claramente do inglés, a sintaxe do orixinal, baseada na redacción con períodos moi longos propia dun estilo decimonónico, na que, por exemplo, a subordinación introducida entre suxeito e verbo crea problemas de comprensión inmediata por perda de referencia, foi modificada polo traductor no sentido de conseguir oracións máis pequenas e conseguir un ritmo autónomo no texto galego. O resultado é un texto en xeral máis áxil, aínda que ás veces o texto galego se fai un chisco "lento" por non poder liberarse do pexa do orixinal.

Pilar Vilaboi Freire
Instituto da Lingua Galega